

1973. OKT. 20

Esti Hírlap

Gyógyítás Budapesten — száz évvel ezelőtt

Orvos, kórház, gyógyszer: 244 költséges magánügy

Szennyvíz ömlött a Dunába ♦ Gázoló lóvasút

A főváros centenáriumi tiszteletére a lakosság száz évvel ezelőtti egészségi állapotáról készített tanulmányt dr. Mádai Lajos tudományos kutató, az Országos Közegészségügyi Intézet osztályvezetője.

HAT EMBER EGY SZOBÁBAN

Tanulmányát érdekes adatokkal kezdi. A társadalom rétegei gazdasági, szociális helyzetük szerint települtek a főváros kerületeiben. A Belvárosban, a Lipótvárosban túlnyomórészt jómódú polgárok laktak, a szegényebbek a VI. kerület külső részén, a VII., a VIII., a IX., és a X. kerületben éltek. A kedvezőtlen szociális, kulturális körülményeket súlyosbították a rossz lakásvizonyok. A szobasűrűség arányszáma — az egy szobára jutó lakók száma — még a jómódú Belvárosban is 2,4 volt. A pesti lakosság negyven százaléka olyan lakásban élt, ahol egy szobára hat vagy ennél több lakó jutott. Jellemző, hogy ugyanekkor — mert a drága bért kevesen tudták megfizetni —

csaknem négyezer lakás üresen állt. A hetvenes évek végén a pesti oldal kétharmada csatornázva volt ugyan, de a szennyvíz szűrés nélkül ömlött a Dunába, s fertőzte a part menti területeken a kutak vizét. A budai mészárosok a húst ebben a Duna-vízben mosták... Ivóvízhálózat alig volt.

A főváros népesedési folyamatait az egyesítést követő években a magas élveszületési és halálozási gyakoriság, ennek következtében az alacsony természetes szaporodás jellemezte. Budapesten ijesztően magas volt a csecsemőhalandóság. Sokan haláltak meg 10—39 éves korban, viszonylag kevesen érték meg a 60. esztendőt.

ÉLT 22 ÉVET

Az 1876 és 1881 között elhunytak átlagos életkora 22 év, s a halál oka több mint egyharmad részben fertőző betegség volt. (1970-ben a fertőző betegségeket már csak 2,2 százalékban jegyzi a statisztika a halálokok között.) Elsősorban a tüdőbaj pusztított, s a járványszerű kolera, himlő, hastífusz, diftéria, vörheny és kanyaró is súlyos veszteségeket okozott. A főváros egyesítését követő években elsősorban a himlő szedte áldozatait. A városban 1887-ben tették kötelezővé a himlő elleni védőoltást. A szociális körülményekre utaló tény: a járványos betegségek a külső kerületekben kétszer-háromszor annyi áldozatot ragadtak el, mint a Belvárosban. Egykori adatok: a tüdő gümőkór

okozta a nyomdászok 65, a cipészek 55, a pincérek 49, a szabók 45, a lakatosok, a bádogosok és a kovácsok halálozásának 45 százalékát.

S a balesetek? A legtöbb áldozatot a Duna szedte; 1876 és 1881 között 91 halálos közlekedési baleset történt, ebből 34-et a városi lóvasút okozott.

Nem volt aktív járványelhárítás — a kórokozókat még nem ismerték. Sok volt a kuruzsló. Budapesten 1870-ben 524, 1880-ban 600 orvos dolgozott. Az 1870-es években két városi közkórház működött, a pesti oldalon a Rókus, a budai oldalon a Szent János. A klinikák csak kevés beteget tudtak fogadni. Szörványos volt a betegbiztosítás, ezért az orvos, a kórház, a gyógyszer költséges magánügy volt. A Rókusban a betegek 14 százalékának ápolási költségeit térítették meg a társulatok, a többi beteget rendszerint szegénységi alapon vették fel.

FONTOS TÖRVÉNY

Az orvosok legjobbjai évtizedes harcának eredményeként jött létre a közegészségügy rendezéséről szóló 1876. évi XVI. törvénycikk, amely a felügyeletet állami feladattá tette. Ez a törvény — csaknem száz éven át a magyar egészségügy alap-törvénye — messzetekintő jogalkotás volt, korához képest igen haladó elvekre épült, de gyakorlati végrehajtását fékezte a lassú társadalmi fejlődés.

Sárdi Mária